MEMENTO

A KÖZGAZDÁSZ FÓRUM időszerű prioritásai

A KÖZGAZDÁSZ FÓRUM a jelenlegi számával az indulásától számítva (1998. január) elérte a 17. számot, és zárja a négyéves folyamatos megjelenését. Ez nem nagy szám, azonban ez alatt a négy év alatt, ha nem is hasonlíthatjuk a görög–római mitológia csodálatos „metamorfózisaihoz", mégis számot kell adnunk arról, hogy az első számtól a mostaniig lépésről lépésre a négy oldalt kitevő kezdő HÍRLEVÉL-től a most megjelent 28 oldalas FÓRUM-ig az „átváltozás" nemcsak mennyiségi, és nem csekély.

Lapunk számról számra fokozatosan gazdagodott. Míg az első három számban (0–2. szám) csupán tagságunkat érintő közérdekű információkkal, belföldi és külföldi szakmai rendezvények bemutatásával foglalkoztunk, a harmadik számban már indítottuk az erdélyi vállalkozásfejlesztő szövetségek új rovatát. Eddig 14 szövetséget mutattunk be, s a rovat addig él, míg mind a 20 szövetséget sikerül bemutatnunk. A negyedik számtól kezdődően fokozatosan új témákkal és rovatokkal gazdagodott a lapunk, s jelentősen emelte tekintélyét az a tény, hogy ettől a számtól kezdődően szakmai véleményeknek is helyet adtunk. Türelmes munkával eljutottunk oda, hogy ma már lapunk kb. 80%-át szaktanulmányok foglalják el. Az évek során, mondhatni sorozatban, helyet kapott a lapban az erdélyi magyar nyelvű felsőfokú és középfokú közgazdászképzés viszontagságai a XIX. és XX. században témája (összesen 13 írás örökíti meg szakképzésünk gyötrelmeit, kimulasztását s újraéledését). Úgyszintén helyet kapott a lapban a XIX. század olyan erdélyi személyiségeinek a bemutatása, mint Wesselényi Miklós, Bölöni Farkas Sándor, Brassai Sámu-

Emberi teljesség és fogyasztói társadalom – Egy székelyföldi és egy nyugat-dunántúli felmérés tapasztalatai

KOCSIS TAMÁS

Altern-csoport, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Környezetgazdaságtani és Technológiai Tanszék

A teljes embert meghatározó társas, kulturális, természeti és vallási gyökerek kutatása elvileg a világ bármely pontján lehetséges. Az összefüggések feltárása érdekében azonban ilyen kutatást leginkább ott érdemes végezni, ahol valószínűleg kellő mértékben fellelhető a vizsgálni kívánt jelenség, azaz ahol várhatóan még nem vesztek el a teljességhez szükséges gyökerek, de a fogyasztói társadalom is kezdi már éreztetni hatását. A Kárpát-medencei magyar nyelvterület ilyen szempontból alkalmas terepnek látszik. Falvakban vizsgálódtunk, ahol az emberi közösségek fennállása és a természettel alkotott szoros kapcsolat megléte inkább feltételezhető, mint a városokban.

A felmérést két, egymástól lehetőség szerint csak gazdasági szempontból különböző területen végeztük, hogy kimutathatóvá váljék a fogyasztói társadalom (a GDP-vel és a rendelkezésre álló anyagi javakkal mért gazdasági fejlettség) és a gyökerek közötti esetleges kapcsolat. A gazdasági fejlettség magyar nyelvterületen a földrajzi elhelyezkedéssel szoros kapcsolatban áll, azaz keletről nyugat felé haladva egyre fejlettebb a gazdaság, s az emberek egyre jobb anyagi körülmények között élnek. A kutatás két helyszínét tehát az ilyen szempontból lehető legnagyobb különbséget mutató területeken jelöltük ki, s választásunk a Székelyföldre (Kézdiszék, Kovászna megye) és a Nyugat-Dunántúlra (Őrség, Vas megye) esett.

Az erdélyi Kézdiszék és a dunántúli Őrség falvaiban végzett kutatásunk alapján megerősítést nyert ama várakozásunk, hogy a megkérdezett falusi válaszadók életében a teljességhez szükséges gyökerek épsége és a fogyasztói társadalomba ágyazottság között alapvetően fordított irányú a kapcsolat. A gazdasági szempontból viszonylag fejletlen, gyenge infrastruktúrával rendelkező, kevés anyagi jószággal bíró és alacsony szintű márkaismerettel rendelkező Kézdiszék meglehetősen távol áll attól, hogy fogyasztói társadalomnak nevezhessük, míg a gazdaságilag viszonylag fejlett, kiváló infrastruktúrával rendelkező, sok anyagi jószággal bíró és magas márkaismeretű Őrség falvainak közösségein egyre inkább felismerhetők a fogyasztói társadalom jegyei. Az emberi teljességhez szükséges gyökerek viszont Kézdiszéken erősebbek, mint az Őrségben.

A társas gyökeret vizsgálva a személyek közötti rendszeres kapcsolattartásban nem sikerült szignifikáns különbséget kimutatnunk a két régió között, a megkérdezettek független benyomásaink alapján azonban – az egyes falvak „emberközeliségét" és segítőkészségét tekintve – egyértelműen kedvezőbb kép alakult ki Kézdiszékről. A családok integritását illetően szintén Kézdiszék előnyéről beszélhetünk: e térség falvaiban – a kutatás idején – egyáltalán nem volt „divatos" a válás, szemben az őrségi falvakkal, ahol számos szétzilálódott család található (elvált, élettársi kapcsolatban élő, újraházasodott, öngyilkosság miatt özvegy stb. válaszadók). Ha a helyi kultúrával való kapcsolatra a népdalismeret, a természettel való kapcsolatra pedig az otthoni állattartás és földművelés elterjedtsége alapján következtetünk, akkor Kézdiszéken erősebbnek látszanak e gyökerek a fogyasztói társadalom jegyeit mutató Őrséghez képest. A vallási gyökér szintén a gazdaságilag viszonylag fejletlen régióban erősebb: Kézdiszéken mind az Istenben való hit, mind a templomba járás, mind az imádkozás gyakorisága, mind pedig a tízparancsolat ismerete alapján egyértelműen erősebb ez a gyökér. Ha a